

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Виктор Иванов Йоцов, секция „Макроикономика“, ИИИ при БАН на материалите представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в Институт за икономически изследвания при БАН, професионално направление 3.8 икономика “Европейски публични финанси” към секция “Международна икономика”, обнародван в ДВ бр. 40/07.05.2024 г.

1 Общо представяне на получените материали

Със заповед № 426 от 05/07/2024 г. на директора на Институт за икономически изследвания при БАН съм определен за член на научното жури по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ за нуждите на секция „Международна икономика“ на ИИИ при БАН. За участие в обявения конкурс като единствен кандидат документи е подала гл. ас. д-р Яна Витанова Пальова.

Кандидатът е представил комплект документи както следва:

1. Автобиография
2. Справка за изпълнение на минималните национални изисквания и на изискванията на Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИИИ при БАН.
3. Списък на публикации, които не са представени за придобиване на ОНС „доктор“ и за академична длъжност „гл. асистент“
4. Разделителен протокол за 1 съвместна публикация.
5. Справка за оригиналните научни приноси.
6. Списък на цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световно-известни бази данни с научна информация; в монографии и колективни томове; в нереферирани списания с научно рецензиране.
7. Резюмета на представените за рецензиране публикации на български и английски език съгласно чл. 4, ал. 13 от ЗРАСРБ.
8. Списък на научни публикации, представени за придобиване на ОНС "доктор" и за заемане на академичната длъжност "главен асистент".
9. Информация по допълнителни показатели по чл. 87, ал. 4 от Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИИИ при БАН
10. Публикациите, посочени в Списъка на публикации, които не са представени за придобиване на ОНС „доктор“ и за академична длъжност „гл. асистент“
11. Приемно-предавателен протокол от Националната библиотека „Св.Св. Кирил и Методий“ от 06.06.2024 г.

2 Кратки биографични данни за кандидата

Кандидатът има бакалавърска и магистърска степен по политическа икономика от Петербургския (бивш Ленинградски) държавен университет. В рамките на програмата „ТЕМПУС“ за обмен на преподаватели е специализирала Икономика на публичния сектор в университета Лестър, Великобритания. Докторска степен получава от Института за икономически изследвания при БАН, където успешно защитава докторска дисертация на тема „Фискални стимули и ефекти от Европейските структурни фондове в Централна и Източна Европа“. Яна Пальова има натрупан богат и разнообразен опит в областта на публичните финанси, придобит както в

администрацията, така и в академичната сфера. Заемала е високи постове в Министерство на финансите, както и експертни и консултантски позиции в Международния валутен фонд и Националният статистически институт.

3 *Обща характеристика на дейността на кандидата*

Представените от кандидата материали за участие в конкурса могат да се обобщят както следва:

№	Вид на научните публикации	<u>Самостоятелна</u>		<u>В съавторство</u>		<u>Общо</u>	
		броя	стр.	броя	стр.	броя	стр.
1	Монографии	1	203			1	203
2	Студии	3	65			3	65
3	Научни статии	4	24			4	24
5	Научни доклади	6	62	1	18	7	80
6	Книга върху докторат	1	309			1	309
	Общо	15	663	1	18	16	681

От представената справка за изпълнение на минималните изисквания за академичната длъжност „доцент“ е видно, че кандидатът покрива изискванията по всички раздели.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Хабилитационен труд

- *Пальова Яна (2024). Ролята на публичните финанси за прехода към зелена икономика и устойчиво развитие на България през 2021-2027 г., Университетско издателство „Св. Григорий Богослов“, ВУЗФ, 203 стр., ISBN (print) 978-619-7622-63-8, ISBN (online) 978-619-7622-40-9*

Хабилитационният труд е посветен на изключително важен и актуален въпрос – ролята на публичните финанси за устойчивото развитие и прехода към зелена и климатично неутрална икономика в България и Европейския съюз (ЕС) до 2050 г. Изследването, базирано на теоретични подходи към устойчивото развитие и зеления преход, се фокусира върху значението на публичните финанси за постигането на устойчив растеж чрез намаляване на емисиите на парникови газове в ЕС. Акцент се поставя върху механизмите, инструментите и алтернативните методи за използване на средства от ЕС и съвременни финансови инструменти, които насърчават трансформацията към зелена икономика. Анализирани са въпросите, свързани със схемите за търговия с парникови емисии, както и емпирични изследвания върху ролята на екологичните данъци, публичните субсидии и инвестиции в процеса на зеления преход в ЕС и неговите държави членки. Разработен е модел и методология, оценяващи въздействието на екологичните данъци и публичните разходи в България и избрани страни членки на ЕС върху намаляването на емисиите на парникови газове и показателите за устойчиво развитие на Световната банка, свързани със спестяванията, коригирани с изчерпването на природните ресурси.

Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд

- *Пальова Яна (2024). Фискални стимули и ефекти от Европейските структурни фондове и политики в Централна и Източна Европа, Университетско издателство „Св. Григорий Богослов“, ВУЗФ, 309 стр., ISBN (print) 978-619-7622-64-5, ISBN (online) 978-619-7622-22-5*

Изследването предлага критичен анализ на европейските инициативи, насочени към реформиране на координацията, мониторинга и управлението на макроикономическия риск в Европейския съюз, както и подобрената фискална рамка от Маастрихт след глобалната криза през 2008 г. и нейното въздействие върху националните фискални политики на страните от Централна и Източна Европа (ЦИЕ). Теоретичното изследване разглежда фискалните мултипликатори и ролята на публичните финанси и фискалната дисциплина за устойчив икономически растеж. Анализът на фискалните правила и оценката на промените във фискалния дефицит и дълг в държавите-членки хвърля светлина върху въпроса в европейски контекст. Изследването също така оценява фискалните стимули и ефектите от използването на Европейските структурни и инвестиционни фондове в условията на членство в ЕС за страните от ЦИЕ, като се отчита взаимовръзката с прилаганите фискални политики. Разработен е модел и методология, като се провеждат оценки чрез емпирично-приложен сравнителен анализ с други държави от ЦИЕ, за да се оцени усвояването на европейските фондове и средства, както и основните фактори, влияещи на икономическия растеж в контекста на конкретната страна.

Студии

- o ***Paliova, I. (2024). Challenges of Bulgaria's Fiscal Policy towards Green Transition in the European Union. – Economic Studies, 33(2), pp. 27-49***

Изследването анализира фискалните аспекти на Зелената сделка на ЕС и свързаните с нея европейски инициативи, като „Следващо поколение ЕС“, „Подготвени за цел 55“, Плана RePowerEU и Механизма за справедлив преход в рамките на програмния период на ЕС 2021-2027 г. Фокусира се върху целите за изпълнение на Зелената сделка в контекста на Стратегията на ЕС за финансиране на прехода към устойчива икономика, въведена през 2021 г. Анализира механизмите, инструментите и алтернативните методи за използване на европейско финансиране и съвременни финансови инструменти, насочени към стимулиране на зелена трансформация в икономиката на ЕС. Изследването оценява възможностите за зелен преход в България чрез прилагането на национални и европейски финансови инструменти, както и ефектите на фискалните инструменти за смекчаване и адаптиране към климатичните промени върху фискалния дефицит и държавния дълг на страната. В изследването се аргументира, че фискалната политика, подпомогната от европейско и национално съфинансиране за зелени политики, предвидени в Националния план за възстановяване и устойчивост и Споразумението за партньорство за 2021-2027 г., може да ускори зеления преход и да има положително въздействие върху фискалния баланс, без да оказва пряко влияние върху държавния дълг. Проучването също така идентифицира възможните рискове и отрицателни въздействия върху бюджетните показатели.

- o ***Paliova, I. (2024). Fiscal Consolidation and Growth Effects of the EU Funding During 2021-2027 in Central and Eastern Europe. – Economic Studies, 33(4), pp. 90-111***

Изследването предлага задълбочен критичен анализ на фискалната консолидация и нейното влияние върху икономическия растеж чрез финансирането от ЕС в рамките на програмния период 2021-2027 г., като специално внимание се обръща на България и други държави-членки на ЕС от Централна и Източна Европа (ЦИЕ). Изследването подчертава, че държавите-членки на ЕС постепенно прилагат фискална консолидация, но този процес може да се окаже предизвикателство за някои от тях, особено при стремежа да балансират между националните и европейските източници на финансиране. Освен това, изследването прогнозира, че тези държави могат да увеличат годишния си икономически растеж с между 1% и 4% от БВП спрямо основния сценарий, което би довело до кумулативен икономически растеж от 9% до 24% от БВП до края

на програмния период през 2027 г. Тези прогнози подчертават значимостта на ефективното управление на финансовите ресурси и стратегиите за постигане на устойчив растеж в контекста на фискалната консолидация.

- О **Палъова Яна (2023). Фискален сектор и предизвикателствата пред публичните финанси. В: Годишен доклад 2023 Икономически оценки и очаквания. Тема на фокус: „Еврозоната и присъединяваща се България“, Институт за икономически изследвания при Българската академия на науките, изд. „Горекс Прес“, София, ISBN 978-954-9313-21-5, ISSN 1314-8893, с. 36-55**

Устойчивостта на фискалния сектор се разглежда в контекста на възможностите за финансиране на зеления и дигиталния преход чрез национални и европейски източници на финансиране, като същевременно се обсъждат необходимите политики за запазване на фискалната стабилност. Изследването оценява състоянието на фискалния сектор и предизвикателствата пред публичните финанси през 2022 г., като анализира ключовите параметри и програми, заложи в Националния план за възстановяване и устойчивост, както и в Споразумението за партньорство на България за периода 2021-2027 г. Изтъква се, че постъпленията от Механизма за възстановяване и устойчивост, заедно с европейските инициативи за новия програмен период, могат да осигурят значителни ресурси за реализирането на инвестиционни проекти както в публичния, така и в частния сектор. Въпреки това, успешното използване на тези средства ще зависи от приемането на необходимите законодателни промени, които да осигурят ефективното прилагане на мерките и постигане на целите на зеления и дигиталния преход. По този начин изследването подчертава важността от координирани усилия между националните и европейските политики за поддържане на фискалната стабилност, като същевременно се насърчава икономическото развитие и устойчивостта на България в съответствие с европейските стандарти и приоритети.

Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания

- О **Палъова Яна (2024). Реформа в публичните финанси при зелената трансформация в Европейския съюз. В: Икономическо развитие и политики: реалности и перспективи. Национални и европейски предизвикателства на прехода към зелена икономика. Сборник статии представени на Ежегодна научна конференция 2023 на 5 декември 2023 г. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, стр. 166-173**

Статията изследва ролята на зелените публични финанси с европейско финансиране като съществен компонент от интегрираните стратегии на правителствата за зеления преход и борбата с изменението на климата. Тя разглежда реформите в областта на публичните финанси в Европейския съюз (ЕС), които имат за цел да улеснят трансформирането на национално определените вноски, произтичащи от Парижкото споразумение от 2015 г., и инициативите за Зелената сделка на ЕС в конкретни и изпълними правителствени политики. Изследването подчертава важността на интегрирането на климатичните цели в средносрочното бюджетно планиране и в процеса на вземане на решения за разпределение на годишните бюджети. Това включва прилагане на стратегически подходи, които да отразяват приоритетите на държавите по отношение на климатичните аспекти на целите за устойчиво развитие на ООН. Анализирани са новите подходи към управлението на публичните финанси в държавите членки на ЕС, като се акцентира върху необходимостта от създаване на устойчиви процеси и рамки, които да подкрепят ефективното изпълнение на политиките за зелен преход. Оценява се как европейското финансиране, включително средствата от Механизма за възстановяване и устойчивост, може да бъде използвано за подпомагане на инвестициите в зелени проекти, които не само намаляват емисиите на парникови газове, но и насърчават икономическия растеж и създаването на нови работни места.

В заключение, статията предлага препоръки за по-ефективно управление на публичните финанси с цел постигане на устойчив зелен преход и отговаряне на предизвикателствата, свързани с изменението на климата.

- О **Палъова Яна (2024). Новата архитектура на Европейския съюз за макроикономическо и фискално управление през 2021-2027 г. В: Сборник с доклади от научна конференция „Икономиката на XXI-ви век. Кризи, трансформации и устойчивост“, 12 май 2023 г., Университетско издателство на Нов български университет, ISBN 978-619-233-291-4 (печатно издание), ISBN 978-619-233-292-1 (електронно издание), стр. 588 -599**

Авторът достига да извода, че Европейският съюз си постави амбициозни цели за възстановяване на фискалната устойчивост и стимулиране на икономическия растеж, като ключово условие за изпълнението на приоритетите, заложи в Многогодишната финансова рамка на ЕС за периода 2021-2027 г. Приеха се нови политики и финансови инструменти, които предизвикват редица теоретични и практически въпроси относно взаимовръзката между предвидимостта на публичните разходи и стабилността на публичния дълг, както и за перспективите за по-нататъшно икономическо и социално сближаване между държавите членки на ЕС в този период. В по-конкретен план докладът изследва политиките за устойчиво развитие и растеж на ЕС, разглеждайки как новата архитектура за макроикономическо и фискално управление през програмния период 2021-2027 г. може да подпомогне постигането на тези цели. Вниманието се обръща на взаимодействието между различните политики и механизми, включително Зелената сделка, Механизма за възстановяване и устойчивост, и други европейски инициативи, които имат за цел да ускорят зеления и дигиталния преход. Анализът подчертава важността от синхронизацията между националните и европейските усилия за постигане на фискална стабилност, като същевременно се осигурява финансиране за стратегически важни инвестиции, насочени към устойчив растеж. Това включва нови подходи към управлението на публичните финанси, които да осигурят прозрачно и ефективно използване на средствата, предоставени от ЕС. В заключение, докладът предлага препоръки за подобряване на фискалната политика и управление в контекста на новите предизвикателства и възможности, като се акцентира на необходимостта от гъвкавост и адаптивност в подходите на ЕС към устойчивото развитие и икономическото възстановяване.

- О **Paliova I. (2023). EU Policies and Goals of the Green Transition of Bulgaria and Romania for 2030, Journal Global Economic Observer, vol 11, no2, art 016, pp. 43-48**

Статията извършва задълбочен анализ на политиките на Зелената сделка на ЕС, като акцентира върху финансирането, насочено към България и Румъния чрез ключовите инициативи „Следващо поколение ЕС“, „Подготвени за цел 55“, Плана RePowerEU и Механизма за справедлив преход в рамките на програмния период на ЕС 2021-2027 г. В нея се представя актуалното състояние на енергийния и електроенергийния микс на България и Румъния, като се разглеждат техните амбициозни цели за намаляване на емисиите на парникови газове и постигане на пониско първично и крайно потребление на енергия до 2030 г. Статията анализира националните планове за възстановяване и устойчивост на двете страни, като оценява степента, до която тези планове, подкрепени от финансирането по Споразуменията за партньорство за периода 2021-2027 г., могат да стимулират успешното прилагане на политиките за зелен преход. Особено внимание се отделя на конкретните проекти и инициативи, финансирани от ЕС, които целят да подпомогнат преминаването към устойчива и климатично неутрална икономика, както и на съпътстващите ги регулаторни и законодателни промени. Освен това, статията идентифицира основните вътрешни и външни рискове, които биха могли да възпрепятстват прилагането на зелените

политики. Сред тези рискове се включват политическата нестабилност, ограниченията във финансовите ресурси, технологичните предизвикателства, както и евентуални геополитически фактори, които могат да окажат влияние върху енергийните доставки и сигурността на региона. Анализът предлага стратегии за смекчаване на тези рискове, включително засилената координация между националните и европейските институции, подобряване на административния капацитет и насърчаване на публично-частните партньорства. В заключение, статията подчертава значимостта на интегрирания подход към финансирането и изпълнението на политиките за зелен преход в България и Румъния, като ключов фактор за постигане на устойчиво развитие и повишаване на икономическата и енергийна сигурност в дългосрочен план.

- **Палъова Яна (2023). Зелената сделка и ускоряването на енергийния преход чрез плана RePowerEU. В: Сборник с доклади от научна конференция „Енергийната трансформация в България в контекста на плана RePowerEU“, изд. комплекс Университет за национално и световно стопанство, ISBN 978-619-232-729-3, стр. 20-30**

Енергийната криза в Европейския съюз (ЕС), започнала в средата на 2021 г., предизвика по-бързи действия от страна на Европейската комисия (ЕК) за ускоряване на прехода към чиста енергия, включително увеличаване на целите на Европейския зелен пакт за възобновяемите източници от 40% на 45% до 2030 г. Военната инвазия на Русия в Украйна промени основните възприятия на много държави относно Русия, която от основен и надежден доставчик на газ за ЕС се превърна в заплаха за енергийната сигурност. Това наложи новите политики на ЕС да се фокусират върху незабавна диверсификация на енергийния внос, намаляване на енергийното потребление и ускоряване на енергийния преход. В този контекст докладът проследява последните промени в енергийната и климатичната политика на ЕС, като анализира развитието на европейските политики през 2021-2022 г. Докладът извършва теоретико-методологичен анализ на целите на Зелената сделка и инициативите на ЕК за екологичен преход, с особен акцент върху пакета „Подготвени за цел 55“ и Плана RePowerEU. Анализът разглежда как тези инициативи отговарят на нуждата от подобряване на енергийната сигурност и намаляване на зависимостта от външни доставчици, като същевременно се съобразяват с целите за намаляване на въглеродните емисии и насърчаване на устойчивото развитие в ЕС.

- **Палъова Яна (2023). Екологична и социална устойчивост на България в Европейския съюз при глобална несигурност. В: Сборник статии, представени на международна научна конференция на ИИИ при БАН „Икономическо развитие и политики: реалности и перспективи. Предизвикателства и рискове в условията на наслагващи се кризи“, изд. „Марин Дринов, ISBN 978-619-245-327-5, стр. 223-236**

След двете последователни глобални кризи през 2008 г. и 2020 г., както и на фона на енергийната несигурност, предизвикана от военния конфликт в Украйна, публичните разходи и финансовите инструменти на Европейския съюз за периода 2021-2027 г. остават ключов източник за подкрепа и стимулиране на екологичната и социалната устойчивост в държавите членки. Изследването оценява ефективността на Схемите за търговия с емисии на ЕС и различните европейски програми за превенция и управление на климатичните рискове, които целят да подпомогнат екологичната и социалната устойчивост. Изследването също така разглежда предизвикателствата пред фискалната политика в България за насърчаване на устойчивото развитие чрез мерките за зелена и социална трансформация, заложили в Плана за възстановяване и устойчивост и Споразумението за партньорство за периода 2021-2027 г. след тяхното одобрение от Европейската комисия. Изследването анализира и политиките на ЕС, които имат за цел да гарантират постигането на целите на Зелената сделка както на ниво ЕС, така и конкретно за България.

- **Палъова Яна (2022). *Ефектите от европейските фондове и оперативните програми на България през 2007-2020 г. в контекста на приоритетите на ЕС (Част II, т. 3.4). В: Годишен доклад 2022 Икономическо развитие и политики в България: оценки и очаквания, Институт за икономически изследвания при Българската академия на науките, изд. Горекс Прес, София, ISBN 978-954-9313-19-2, ISSN 1314-8893, с. 80-85***

Прави се критичен анализ на усвояването на Европейските структурни и инвестиционни фондове за програмния период 2014–2020 г., чиято цел е да подпомогнат изпълнението на стратегията „Европа 2020“, насочена към устойчив, интелигентен и приобщаващ растеж. Посочва се, че България и страните от Централна и Източна Европа са нетни получатели на европейски средства през програмните периоди до 2020 г. Изследването оценява, че натрупаният опит от програмния период на ЕС 2007-2013 г. е създал благоприятни условия за ефективно планиране и изпълнение на проекти през периода 2014–2020 г., което води до положително въздействие върху икономическата активност. Въпреки това, две години преди края на периода за плащане, все още се наблюдават забавяния в изпълнението и нисък процент на усвояване на европейските средства. Емпиричните изследвания показват, че европейските фондове оказват положително въздействие върху бюджетната позиция и икономическия растеж както в България, така и в други държави от Централна и Източна Европа.

- **Палъова Яна (2022). *Нови финансови инструменти за зелени инвестиции през програмния период на ЕС за периода 2021-2027 г. (Част II, т. 3.4). В: Годишен доклад 2022 Икономическо развитие и политики в България: оценки и очаквания, Институт за икономически изследвания при Българската академия на науките, изд. Горекс Прес, София, ISBN 978-954-9313-19-2, ISSN 1314-8893, с. 85-89***

Текстът разглежда новите финансови инструменти на ЕС за програмния период 2021–2027 г. и средствата, предвидени за България. Анализирани са основните параметри и цели на Националния план за възстановяване и устойчивост и Споразумението за партньорство на България, включително мерките за декарбонизация на българската икономика до 2030 г. Успешното усвояване на средства по програмата InvestEU и Механизма за справедлив преход ще зависи от завършването и прилагането на териториалните планове за справедлив преход, което представлява значително предизвикателство. Авторът предвижда забавяне в усвояването на европейски средства поради приключването на проектите от предходния програмен период 2014-2020 г.

- **Paliova Iana (2022). *Public policies for stimulating green energy and innovation: cases of Bulgaria and Romania, in International Scientific Conference Proceedings “Challenges of Bulgaria and Romania during the New Economic Reality” – 2021. Sofia: ERI-BAS. ISBN (online) 978-954-9313-20-8, pp.38-46***

Статията оценява въздействието на публичните разходи, финансирани от Европейския съюз, върху стимулирането на зелена енергия и иновации в България и Румъния, като същевременно отчита приоритетите на ЕС за икономическо възстановяване след пандемията от Covid-19 и постигане на климатична неутралност до 2050 г. Изследването се фокусира върху два основни аспекта. Първо, се анализира изпълнението на целите на България и Румъния за намаляване на енергийната интензивност и крайното потребление на енергия до 2020 г. Анализът показва, че фондовете и инициативите на ЕС са били ефективен инструмент за подпомагане на зеления преход в двата програмни периода 2007-2013 г. и 2014-2020 г. Независимо от това, и двете страни се класифицират като „догонващи“ иноватори и се сблъскват с дългогодишни структурни предизвикателства, които включват преминаването към чисти горива и зелени технологии, повишаването на жизнения стандарт и намаляването на социалните и икономически

неравенства. За да се справят с тези предизвикателства, усилията през новия програмен период 2021-2027 г. ще бъдат насочени към подобряване на изпълнението и управлението на проекти, финансирани от ЕС. По този начин, България и Румъния ще могат да ускорят своето интегриране в зелената икономика на ЕС и да допринесат към общите цели за устойчиво развитие и климатична неутралност.

- o ***Paliova Iana (2021), European Union's Fiscal Rules and New Financial Instruments for 2021-2027: Bulgaria's Case Study", Bulgarian Journal of International Economics and Politics, Vol. 1/2021, Issue 1, University of National and World Economy, ISSN 2815-2751 (print), pp. 26-35***

Статията разглежда предизвикателствата пред фискалните правила и новите финансови инструменти на Европейския съюз през програмния период 2021-2027 г., като се фокусира върху последствията от пандемията от COVID-19 и излизането на Великобритания от ЕС (Brexit). Анализът изследва как новите финансови инструменти на ЕС, разработени за периода 2021-2027 г., отговарят на предизвикателствата, възникнали след тези значими събития. Основната цел на фискалната политика на държавите-членки е да следва установените фискални правила през различните фази на икономическия цикъл, за да се гарантира макроикономическата устойчивост на ЕС. След глобалната финансова криза от 2008 г. бяха въведени засилени наднационални фискални правила в рамките на Пакта за стабилност и растеж, които налагат строги ограничения върху фискалните дефицити и държавния дълг на страните членки. Подчертава се, че новите лимити за структурния бюджетен дефицит, заложили в законите за публичните финанси на държавите членки, имат за цел да предпазят тяхната кредитоспособност и да предотвратят прекомерно задлъжняване. Пандемията от COVID-19, която доведе до временно суспендиране на фискалните правила, подчерта необходимостта фискалната политика да бъде антициклична. Това означава, че в периоди на икономически растеж трябва да се натрупват бюджетни буфери, които да могат да се използват при кризисни ситуации, за да се поддържа икономическата стабилност. Авторът достига до заключението, че новият подход за финансиране на бюджета на ЕС и погасяването на дълга, натрупан от Европейската комисия, може да доведе до промени в дизайна и прилагането на фискалните правила на ЕС. Тези промени могат да включват по-гъвкави механизми за управление на фискалните дефицити и дълг, които да позволят на държавите членки по-лесно да се адаптират към неочаквани икономически шокове и да продължат да инвестират в устойчивото икономическо развитие и социалната кохезия в рамките на съюза. Статията подчертава, че тези предизвикателства изискват внимателно преосмисляне на съществуващите фискални политики и инструменти, за да се гарантира, че ЕС е подготвен да се справи с бъдещи икономически кризи.

- o ***Paliova Iana (2021). Fiscal Measures for Diffusion of Environmental Technologies. In: Economic, Regional and Social Challenges in the Transition towards a Green Economy, Paisii Hilendarski University Press, 2021, ISBN (print) 978-619-7663-08-2 ISBN (online) 978-619-7663-07-5, pp. 93-106***

Статията е посветена на правителствените мерки за смекчаване на последиците от климатичните промени и намаляване на емисиите на парникови газове, които представляват сериозна заплаха за живота на нашата планета. Фискалната политика играе ключова роля в тези усилия, като политиките разработват и прилагат различни стратегии за борба с глобалното затопляне и за намаляване на неговите негативни ефекти върху околната среда и обществото. Статията изследва разнообразни фискални мерки и инструменти, включително екологични данъци и такси, както и публични разходи за субсидии и инвестиции в иновации, насочени към опазване на околната среда. Тези инструменти са анализирани както на национално ниво в България, така

и в по-широк европейски контекст, за да се оцени тяхното въздействие върху намаляването на емисиите на парникови газове. Въпреки че емпиричните изследвания и резултатите от тях показват положително въздействие на тези фискални мерки върху екологичните цели, в статията се аргументира, че тези мерки не са универсални и тяхната ефективност варира в различните страни и икономически сектори. Различията в икономическите структури, ниво на развитие и социални условия означават, че едни и същи инструменти могат да имат различни резултати в зависимост от контекста, в който се прилагат. Следователно, за да бъдат ефективни, екологичните фискални политики трябва да бъдат адаптирани към специфичните нужди и условия на всяка държава и сектор. Статията подчертава значението на фискалните мерки и необходимостта от гъвкавост в политиките за опазване на околната среда, за да се постигнат устойчиви и дългосрочни резултати в борбата с климатичните промени.

- О ***Paliova I., Hubenova-Delisivkova T. (2022), Assessing the European Funds' impact on economic growth and the New Generation Europe prospects, Proceedings of the 7th International Conference ESPERA 2020, Sciendo, De Gruyter, pp. 73-91***

Статията разглежда влиянието на фондовете на Европейския съюз (ЕС) върху икономическия растеж на държавите членки и променящите се приоритети на политиките на ЕС, свързани с бъдещите предизвикателства, определени от инициативата „Следващо поколение ЕС“ в отговор на кризата, породена от Covid-19. В нея се анализират резултати от емпирични изследвания за въздействието на фондовете на ЕС върху икономическия растеж, които не показват еднозначни резултати. Това се дължи на различията в степента на икономическо и политическо развитие на държавите членки, което води до разнообразни ефекти от усвояването на европейските средства. Въпреки тези различия, анализът подчертава, че фондовете на ЕС могат да служат като мощен инструмент за стимулиране на икономическия растеж, социално-икономическото сближаване и конвергенцията между държавите членки. Това обаче изисква ефективно използване на средствата за реструктуриране на икономиките, модернизация на инфраструктурата и насърчаване на иновациите и устойчивото развитие. Инициативата „Следващо поколение ЕС“ представлява важна стъпка към постигане на тези цели, като поставя акцент върху зеления и дигиталния преход, социалната справедливост и укрепването на икономическата устойчивост на Съюза. Статията също така подчертава необходимостта от съгласуване на националните политики с приоритетите на ЕС, за да се осигури максимална полза от европейските фондове. В условията на постпандемично възстановяване, особено внимание трябва да се обърне на стратегиите за управление на фондовете, които могат да помогнат за справяне с предизвикателствата, произтичащи от климатичните промени, дигитализацията и социалните неравенства. По този начин фондовете на ЕС имат потенциала не само да стимулират краткосрочния икономически растеж, но и да допринесат за дългосрочна стабилност и просперитет на целия Европейски съюз.

Приноси и цитирания

След запознаване с научната продукция на кандидата могат да се констатират следните научни и научно-приложни приноси:

С преобладаващо теоретичен характер

- Изследвана е ролята на видовете фискални мултипликатори, включително и от средствата от Европейските структурни фондове и новите програми на ЕС за 2021-2027 г., за устойчив растеж в контекста на приоритети на ЕС за зелен и дигитален преход.
- Обоснована е необходимостта от промяната на фискалните правила и промяна на фокуса от средносрочната бюджетна цел за 1% първичен структурен бюджетен дефицит

към наблюдение на предвидимостта на публичните разходи чрез въвеждане на „правилото за разходите“.

- Обоснована е необходимостта да се натрупват буфери през времена на икономически растеж, като се провеждат структурните реформи, включително чрез подобряване ефективността на публичните разходи за зелена трансформация и дигитализация на икономиките.
- Обоснована е ролята на публичните финанси за устойчиво развитие и зелената трансформация чрез подпомагане на засегнатите сектори на икономиката и осигуряване на плавен преход, без да се нарушава социалния статус и благосъстояние на заетите в отраслите за декарбонизиране.

С преобладаващ практико-приложен характер

- Направен е критичен анализ на промените във фискалните правила в ЕС след глобалната икономическа и финансова криза от 2008 г. и на новите предизвикателства от тяхното прилагане.
- Изследвано е развитието на концепцията за зелената икономика и нейната взаимовръзка с екологичната икономика и концепцията за устойчивото развитие и финанси.
- Извършен е критичен анализ на развитието на европейския интеграционен процес в по-развита му фаза с приемането на Европейския зелен пакт от 2020г., в контекста дообогатяването на политиката на ЕС относно екологичните политики и прехода към зелената икономика, започнала с поставянето на екологични цели за ЕС в Гьотеборгската стратегия (2001).
- Изследвана е правната рамка на новите европейските инициативи и финансови инструменти през 2021-2027 г. и новия собствен ресурс на бюджета на ЕС „национална вноска въз основа на количеството не рециклирани отпадъци от пластмасови опаковки“, за целите на декарбонизирането на икономиката и борба с климатичните промени на държавите-членки на ЕС за прехода към зелена икономика.
- Направена е оценка на въздействието на публичните приходи и разходи върху показателя „нетните спестявания, коригирани с изчерпването на природите ресурси“, която показва статистическа значимост за България, Хърватия и Румъния.
- Идентифицирани са вътрешни и външни рискове при изпълнението на Националния план за възстановяване и устойчивост, Плана RePower EU и Споразумението за партньорство за 2021-2027 г. като важни източници на финансиране на зеления преход, както и рисковете за фиска от условните задължения и държавните гаранции по заеми за изпълнението на нови енергийни проекти на държавните предприятия.

Цитирания

Кандидатът е приложил подробна справка за установените цитирания от която е видно, че към датата на подаването на документите има достоверна информация за наличието на общо 16 цитирания, 9 от които в чуждестранни издания. Минималните критерии за наличието на цитирания е изпълнено.

Оценка на личния принос на кандидата

От таблицата с разбивка на научните публикации на кандидата е видно, че преобладаващата част от рецензираните материали са самостоятелни изследвания. На тази основа може да се заключи, че описаните приноси моменти са на практика изцяло дело на кандидата, източниците са цитирани коректно и няма основания за съмнения в плагиатство.

Критични забележки и препоръки

Прави впечатление, че преобладаващата част от публикациите са само през последните няколко години. Предвид естеството и особеностите на трудовия стаж на кандидата това е обяснимо, доколкото през по-голямата част от кариерата си е заемала експертни позиции. Препоръчвам на Яна Палъова да бъде по-системна и последователна в научните си изследвания и да намери подходящ начин да сподели богатия си практически опит в областта на публичните финанси с по-младите колеги.

Лични впечатления

Познавам лично кандидата от близо двадесет години. През този дълъг период Яна Палъова е заемала различни позиции като винаги се е отличавала с добросъвестно изпълнение на служебните задължения. В общуването си с колегите прави впечатление нейната прямота и вискателност към себе си и колегите.

4 Заключение

Документите и материалите, представени от единствения кандидат Яна Витанова Палъова отговарят на минималните изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на Института за икономически изследвания при БАН.

Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС 'доктор'. В работите на кандидата могат да се открият някои научни и научно-приложни приноси, които са описани в т. 3.3. Квалификацията на гл. ас. д-р Яна Палъова е на необходимото високо ниво. Постигнатите от кандидата резултати в научно-изследователската дейност съответстват на специфичните изисквания на Института за икономически изследвания при БАН.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научния съвет на Института за икономически изследвания при БАН да избере гл. ас. д-р Яна Палъова на академичната длъжност „доцент“ за нуждите на секция „Международна икономика“.

28.08.2024 г.

Проф. д-р Виктор Йоцов